

Czigány Dezső (1883-1937)

Nizza, 1926-1927

Olaj, vászon, 54x65 cm
Jelezve jobbra lent: Czigány

Feltehetően kiállítva:

- Czigány Dezső festőművész gyűjteményes kiállítása. Székely Aladár fotóműterme, Budapest (Váci utca 18.), 1927. november

Reprodukálva:

- Rum Attila: Czigány Dezső. Budapest, 2004, 218. oldal, 166. kép

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft / 17 143 EUR

Czigány nizzai képei

Czigány családjával együtt 1926-ban Párizsból Nizzába költözött. A következő pár év a művész festészetének gyökeres megújulását eredményezte. Ebben a periódusában szinte kizárólag tájképeket festett, csendeleiteinek és portréinak száma elenyésző a szebbnél szebb tájbrázolások tömegében. A korábbi művek dominánsan komor hangvételűek a dél-francia környezet ragyogó színei és hamvas tónusai egy időre száműzték. Czigány színei kivilágosodtak, festészete friss energiákkal telítődve bontakozott új irányba. 1927-ben barátja, Székely Aladár fotóművész budapesti műtermében mutatta be legújabb műveit, melyekkel egyöntetű sikert aratott a kritikusok és műbarátok körében. Elmarasztaló megjegyzések csupán a festmények méltó bemutatására kevésbé alkalmas helyszín kiválasztása miatt érték a művészt. Szinte valamennyi számottevő napilap terjedelmes cikkben üdvözölte Czigány jelentkezését, valamint festményeinek az addig megszokottól gyökeresen eltérő témaválasztását és felszabadult színvilágát. Kárpáti Aurél a következőket írta a nagyszerű tárlatról: „... vasárnap nyílik meg Székely Aladár műtermében Czigány Dezső festőművész kiállítása. Ez a kicsiny, de kitűnően megválogatott, nívós kollekció a kiválóan tehetséges, modern művész újabb lendületes előretöréséről számol be. Nizzai tájai tavaszi ujjongással fürdenek a friss, világos színekben, amelyeket a redukált formák zártsága köt derűs, meleg, tiszta harmóniákba. Átlátszó, a levegőben és fényben szinte feloldódó halványzöld lombtömegek, tompakék tengersizkek, mosolygó, halkpiros háztömbök s pasztelles sápadtságú figurák alkotják képeinek tárgyi elemeit, amelyek mindig a lényegre, a kép önmagában és önmagából épülő konstrukcióját, a vonalak és formák ritmusát hangsúlyozzák. Czigány új képei rendkívül dekoratívak s kiegyensúlyozottságuk, szinte ünnepi nyugalma a természet szemléletébe merült művész benső elmélyüléséről és egyéni előadásmódjának teljes kiforrottságáról tanúskodnak.”

Czigány „új tárgyas” periódusa

Az 1920-as évek közepének európai képzőművészetében egy új, az expresszionizmussal opponáló stílusirányzat bontakozott ki. Franz Roh 1925-ben megjelent, *Nach-Expressionismus* című könyvében foglalta össze e legújabb európai festészet főbb jellemzőit.

„A 'neue Sachlichkeit' – az új tárgyaság – fogalmát a németek fogalmazták meg tudatos művészi világnézetté, de ma már mindenütt ezt a jelszót hallja az ember – ha nem is annyiszor és annyira az unalomig, mint Németországban, – de ami fontosabb, ez az elv válik tétté, ez érvényesül uralkodóan a művészet és az élet legtöbb kérdésében.” – írta Bárdos Artúr 1929-ben. Czigány festészete naprakészen kapcsolódott az Európáról a tengerentúrra is áthullámzó „új tárgyaság” áramlatához. Az 1920-as évek második felében alkotott dél-francia tájképein lehiggadt és kristályos tisztaságú világ tárul elénk. Az itt bemutatott nizzai tájrészletre a korábbiaktól eltérő, visszafogottabb színhasználat jellemző. Festményén a tengeri pára ezüstösen csillogó fátyla vonja be a tájat. A tengerrel távolabbi tájak izzó mediterrán fényözönében egymásnak vadult színeket a paradís levegő itt egymáshoz igazítja, a halványpiros háztetők, faközöld palmafák és kékesszürke tenger finoman összehangolt tónusokban simul harmonikus egységbe. Az expresszionista festészet robbanó dinamizmusával szemben itt a hűvös egyensúly és tárgyilagos rend lírai érzékenységgel tompítva érvényesül.

Az új tárgyas festészetre jellemző lényegkereső, redukált formavilágú, szentelen ábrázolásmód éppúgy jelen van Czigány e művén, mint nizzai tájképeinek legjaván, melyek legközelebbi párhuzamait a német Alexander Kanoldt és a francia Auguste Herbin korabeli festészetében találjuk meg. Az itt bemutatott mű feltehetően szerepelt a művész 1927-es budapesti kiállításán, s talán azonos az ekkor bemutatott *Házcsoport tengerrel* című kompozíció valamelyik változatával.

Rum Attila

Czigány Dezső: Villák napsütésben, 1926-1927, magántulajdon

